

University of Tehran Press

Analyzing the Effect of Populist Policies on Economic Growth by Synthetic Control Method and Panel Data (Selected Petro-Producing Countries)

Seyed Mohammad Meisam Mirfendereski^{*1} , Mohsen Renani¹ ,
Alimorad Sharif¹

1. Department of Economics, Faculty of Administrative Sciences and Economics, University of Isfahan, Isfahan, Iran.

* Corresponding author.

Article Info	Abstract
Article Type: Research Article	The Experience shows that the irresponsible, demagogic, unstudied, and unscientific policies of populists may satisfy and calm the masses in the short term, but in the long term, have imposed irreparable complications and costs on the sick economy of developing countries. Unemployment, inflation, budget deficit, and recession are among these costs. In some cases, the high natural resource incomes (especially petroleum) give the populists the possibility of policy-making without limits. The phenomenon is known as petro-populism. In this paper, we analyze the populist policies in three petro-producing countries, Iran, Russia, and Ecuador, between 2012 and 2016. For this, using the synthetic control method, we simulated the economic growth of each country since the populist rule. The results show that in Iran during Ahmadinejad's presidency and in Russia during Vladimir Putin's presidency, real and simulated economic growth have a significant gap and difference. However, for Ecuador during Rafael Correa's presidency, real and simulated economic growth do not have substantial differences. In addition, to investigate the hypothesis of a populist cane economy in the three countries, the panel data method was used. The results confirmed the negative effect of populist policies on the economic growth of these countries (populist cane economy).
Article History:	
Received: 2024-09-08	
Revised: 2025-02-02	
Accepted: 2025-02-25	
Published: 2025-03-29	
Keywords: <i>Panel Data, Petro-Populism, Populism, Populist Walking-stick Economies, Synthetic Control Method.</i>	
JEL Classification: <i>C05, C34, P62, Z81.</i>	

Mirfendereski, M., Renani, M., & Sharif, A. (2025). Analyzing the Effect of Populist Policies on Economic Growth by Synthetic Control Method and Panel Data (Selected Petro-Producing Countries). *Journal of Economic Research*, 59(4), 606-639.

© The Authors

Publisher: The University of Tehran Press.

DOI: [10.22059/JTE.2025.382069.1008935](https://doi.org/10.22059/JTE.2025.382069.1008935)

تحلیل اثر سیاست‌های پوپولیستی بر رشد اقتصادی با روش کنترل ساختگی و داده‌های تابلویی (کشورهای منتخب نفتی)

سید محمد میثم میرفندرسکی^{۱*} ، محسن رنانی^۲ ، علیمیراد شریفی^۳

۱. گروه اقتصاد، دانشکده علوم اداری و اقتصاد، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران.

* نویسنده مسئول

اطلاعات مقاله	چکیده
نوع مقاله: پژوهشی تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۶/۱۸ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۱/۱۴ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۰۷ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۰۱/۱۰ کلیدواژه‌ها: پوپولیسم، پوپولیسم نفتی اقتصاد عصاگون، داده‌های تابلویی، روش کنترل ساختگی. طبقه‌بندی JEL: C05, C34, P62, Z81.	تجربه نشان می‌دهد که اگرچه سیاست‌های غیرمسئولانه، عوام‌پسند، بدون مطالعه و غیرعلمی پوپولیست‌ها، در کوتاه‌مدت، توده‌ها را راضی و آرام می‌کند، اما در بلندمدت، عوارض و هزینه‌های غیرقابل جبرانی بر اقتصاد بیمار کشورهای در حال توسعه تحمیل می‌نماید. بیکاری، تورم، کسری بودجه و رکود از جمله این هزینه‌ها هستند. در برخی موارد، درآمدهای سرشار منابع طبیعی (به ویژه نفت) به پوپولیست‌ها این امکان را می‌دهد تا سیاست‌هایشان را بدون محدودیت اتخاذ کنند؛ این پدیده تحت عنوان پوپولیسم نفتی شناخته می‌شود. این مقاله به تحلیل سیاست‌های پوپولیستی در سه کشور نفت‌خیز ایران، روسیه و اکوادور از ۱۹۹۳ تا ۲۰۱۶ می‌پردازد. برای ارزیابی با روش کنترل ساختگی، رشد اقتصادی هر کشور از آغاز حکمرانی پوپولیست، شبیه‌سازی شده است. نتایج نشان می‌دهد که در ایران، طی دوره ریاست‌جمهوری احمدی‌نژاد و در روسیه، طی دوره ریاست‌جمهوری ولادیمیر پوتین، رشد اقتصادی واقعی و شبیه‌سازی شده، شکاف و اختلاف معناداری با هم دارند، اما برای کشور اکوادور طی دوره ریاست‌جمهوری رافائل کورا، رشد اقتصادی واقعی و شبیه‌سازی شده، شکاف و اختلاف معناداری با هم ندارند. همچنین برای بررسی فرضیه اقتصاد عصاگون پوپولیستی در سه کشور یاد شده، از روش داده‌های تابلویی استفاده شده است. نتایج، اثر منفی سیاست‌های پوپولیستی (اقتصاد عصاگون پوپولیستی) را تأیید کرد.

میرفندرسکی، سید محمد میثم، رنانی، محسن، و شریفی، علیمیراد. (۱۴۰۳). تحلیل اثر سیاست‌های پوپولیستی بر رشد اقتصادی با روش کنترل ساختگی و داده‌های تابلویی (کشورهای منتخب نفتی). *تحقیقات اقتصادی*، ۴۹(۴)، ۶۰۶-۶۳۹.

۱- مقدمه

پوپولیسم^۱، بزرگداشت مفهوم مردم تا حد مفهومی مقدس است و باور به این که هدف‌های سیاسی را می‌بایست به خواست مردم، جدا از حزب‌ها و نهادهای موجود، پیش برد. پوپولیسم خواست مردم را عین حق و اخلاق می‌داند. این خواست را برتر از همه سنجه‌ها و ساز و کارهای اجتماعی می‌شناسد و بر آن است که باید بین مردم و حکومت رابطه مستقیم وجود داشته باشد (آشوری، ۱۳۸۶). توده‌گرایی یا پوپولیسم پدیده‌ای است که در سال‌های اخیر در کشورهای بسیاری، از ایالات متحده و آمریکای لاتین تا خاورمیانه و آسیای شرقی در غالب جنبش‌ها و احزاب مختلفی ریشه دوانده و در حال گسترش است. آن چه در تعریف‌های مختلف از پوپولیسم بیش از همه به چشم می‌خورد، استفاده از واژه "مردم" است (مولر^۲، ۲۰۱۶). به طور کلی پوپولیسم به صورت رهیافت‌های متعددی قابل توصیف است. یک مورد رهیافت اقتصادی- اجتماعی است که در مطالعات پوپولیسم آمریکای لاتین در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ غالب بوده است. اقتصاددانانی مانند ساکس^۳ (۱۹۸۹) در وهله نخست پوپولیسم را به مثابه گونه‌ای از سیاست اقتصادی غیرمسئولانه تلقی می‌کنند که با مصارف گسترده از طریق استقراض خارجی و به دنبال آن تورم افسارگسیخته و اجرای تعدیل‌های اقتصادی سخت و شدید مشخص می‌شود (موود و کات‌واسر^۴، ۲۰۱۷).

پوپولیسم در وجه سیاسی، مدیریتی و اقتصادی قابل تبیین و تعریف است. در وجه اقتصادی، یک پوپولیست دنیا را ساده می‌انگارد و مباحث پیچیده را به شکل ساده برای مردم توضیح می‌دهد (سرزعی، ۱۳۹۵). پوپولیست تلاش می‌کند راه حل‌های ساده را برای موضوعات پیچیده اقتصادی پیشنهاد دهد تا از این جهت جلب حمایت و نظر کند. به طور مثال هوگو چاوز^۵ در ونزوئلا هنگامی که با افزایش افسارگسیخته قیمت‌های کالا و خدمات مواجه شد، دستور داد تا

---

۱. Populism

۲. Muller

۳. Sachs

۴. Mudde and Kaltwasser

۵. Hugo Chavez

نظامی‌ها به فروشگاه‌های سرتاسر شهرها مراجعه نموده و با سرکوب، مانع افزایش قیمت‌ها شوند (مولر، ۲۰۱۶). همچنین سیاست‌گذار پولی‌یستی، دید کوتاه‌مدتی دارد و حکومت‌های پولی‌یستی، منافع و رضایت‌مندی کوتاه‌مدت ایجاد می‌کنند، اما در بلندمدت زیان‌ها و لطمات بزرگی را به اقتصاد کلان تحمیل می‌کنند. پولی‌یست‌ها بر رشد و توزیع درآمد تأکید ویژه‌ای دارند. حتی با توجه به محدودیت‌هایی مانند احتمال بروز تورم، کسری بودجه، تجارت خارجی و ... سیاست‌های محافظه‌کارانه را کنار می‌زنند، سیاست‌ها و تصمیمات غالباً انبساطی، بدون مطالعه، احساسی و عوام‌پسند در پیش می‌گیرند. تجربه نشان داده که سیاست‌های پولی‌یستی هزینه‌هایی را بر اقتصاد کشورها تحمیل می‌کند، کاهش رشد اقتصادی، افزایش بیکاری، تورم فزاینده، رکود و فروپاشی اقتصادی از جمله هزینه‌های سیاست‌های اقتصادی، پولی‌یسم است (دورنبوش و ادواردز^۱، ۱۹۹۱). سؤال پژوهش این است که آیا سیاست‌های دولت‌های پولی‌یستی بر رشد اقتصادی کشورهای نفت‌خیز اثری منفی داشته است؟ با توجه به که در ایران (به عنوان یک کشور نفت‌خیز) نمادهایی از پولی‌یسم در مقاطع زمانی مختلف تجربه شده است (میرفندرسکی و همکاران، ۱۴۰۲؛ متسن^۲ و همکاران، ۲۰۱۶؛ سرزعیم، ۱۳۹۵). ایران و دو کشور پولی‌یستی نفتی دیگر (روسیه و اکوادور^۳) به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شده‌اند. بخش‌های مختلف این مقاله به این صورت تنظیم و تدوین شده‌اند: در بخش دوم، مبانی نظری پژوهش و در بخش سوم پیشینه پژوهش ارائه شده است. در بخش چهارم، روش و مدل پژوهش و نتایج آماری پژوهش، تنظیم و نگارش شده‌اند و در نهایت، بخش پنجم به جمع‌بندی تحقیق اختصاص یافته است.

۲- مبانی نظری

۲-۱ معرفی پولی‌یسم

^۱. Dornbush and Edwards

^۲. Matsen

^۳. دلیل انتخاب نمونه پژوهش در بخش روش تحقیق تشریح شده است.

پوپولیسم پدیده‌ای است مدرن که در نیمه دوم سده نوزدهم در روسیه، فرانسه و ایالات متحد سر برآورد؛ سه کشوری که دست‌خوش دگرگونی‌های ساختاری و بحران‌های ریشه‌ای بودند. پوپولیسم جریانی فراطبقاتی است که می‌کوشد مردم، خلق و توده‌ی نامتمایز را با تعریفی که از آنها دارد به جنبش درآورد و در برابر دشمنان داخلی یا خارجی به بسیج آنها اقدام کند. پوپولیسم اغلب نخبه‌ستیز، توده‌ستا، و مخالف تکثر احزاب است. رهبری کاریزماتیک (پوپولیست) دارد که تلاش می‌ورزد تا رابطه و پیوندی مستقیم و سراسر با توده‌ها برقرار سازد. پوپولیسم پیش از آن که ایدئولوژی یا نظام حکمرانی باشد، شیوه بسیج و اعتراض به درد و رنج اجتماعی، اقتصادی و سیاسی است.

پوپولیسم زمانی ایجاد می‌شود که نخبگان رده‌های متوسط مخالف وضعیت موجود باشند و به بسیج همگانی شهروندان منجر شود و شرایط سبب برانگیختگی توده‌ها شود. پوپولیسم جنبش سیاسی و متکی به توده‌های آماده عمل است که هنوز به صورت مستقل سازماندهی نشده‌اند. رهبری آن با نخبگانی است که از اقشار متوسط و بالای جامعه هستند که رابطه کاریزماتیک و شخصی میان رهبر و مردم آنها را به هم پیوند می‌زند (تاگارت^۱، ۲۰۰۰).

۲-۲ اقتصاد کلان پوپولیسم

پوپولیسم در وجوه مختلفی تبیین می‌شود که یکی از آنها وجه اقتصادی-اجتماعی پوپولیسم است. اقتصاد پوپولیست رهیافتی است که در آن بهبود وضعیت توزیع درآمد، حمایت از طبقه فرودست و افزایش رفاه در صدر اهداف آن قرار گرفته و برای دستیابی به این اهداف، سیاست‌گذار پوپولیست محدودیت‌های ذاتی اقتصاد را در نظر نمی‌گیرد. پوپولیست‌ها با اجرای سیاست‌های درمانی کوتاه مدت، عوام‌پسند، بدون مطالعه و ساده هزینه‌هایی را بر اقتصاد کشورها تحمیل می‌کنند (دورنبوش و ادواردز، ۱۹۹۱). در ادبیات نظری پوپولیسم اقتصادی، از دو نوع الگوی پوپولیسم اقتصادی یاد شده است. پوپولیسم کلاسیک^۲ که غالباً قبل از دهه ۱۹۹۰ در

^۱. Taggart

^۲. Classical Populism

کشورهای آمریکای لاتین تجربه شده است. پوپولیسم جدید^۱ که بعد از دهه ۱۹۹۰ تا به امروز در کشورهای آمریکای لاتین و دیگر کشورها تجربه شده است (ادواردز، ۲۰۱۹).

الف- پوپولیسم کلاسیک: الگوی پوپولیسم کلاسیک که توسط دورنبوش و ادواردز (۱۹۹۱) ارائه شده و یک مدل چهار مرحله‌ای از شکل‌گیری مراحل سیاست‌های پوپولیست و پیامدهای حاصل از آن در نظر گرفته می‌شود:

۱- بعد از آن که حکمران پوپولیست بر مسند اقتصادی تکیه زد، ابتدا افزایش دستمزد (سیاست رایج پوپولیست‌ها برای راضی نگه داشتن توده‌ها، این سیاست چندین بار توسط ولادیمیر پوتین^۲ در روسیه اتخاذ شده است) در دستور کار قرار می‌گیرد و سیاست انبساطی دنبال می‌شود. در کوتاه مدت رشد اقتصادی و کنترل قیمت کمک می‌کند تورم پایین بماند و هر گونه کمبود تقاضا با واردات، جبران می‌شود.

۲- به تدریج با افزایش تقاضا برای کالا و خدمات و آغاز کمبود ارز، محدودیت‌ها خود را آشکار می‌سازد. در این مرحله افزایش سطح عمومی قیمت‌ها، کاهش ارزش پول ملی و در نهایت کنترل خروج ارز ضروری می‌شود. با توجه به افزایش تورم و تداوم یارانه‌ها، کسری بودجه ظاهر و تورم به شکل معناداری افزایش می‌یابد در حالی که دستمزدها در شرایط قبلی باقی مانده‌اند. کسری بودجه در نتیجه یارانه‌هایی که در مرحله قبل بر روی ارز و دستمزد حقیقی اعطا شده، به شدت افزایش می‌یابد.

۳- کمبود شدید منابع بودجه و ارز خارجی همراه با شتاب بیش از حد تورم موجب فرار سرمایه می‌شود. کسری بودجه به علت سیستم مالیاتی ناکارآمد و یارانه‌های بالا، رو به وخامت می‌رود. دولت تلاش می‌کند با کاهش یارانه‌ها و افزایش نرخ ارز به کسری بودجه واکنش نشان دهد. این امر کاهش شدید دستمزد اسمی را به همراه دارد و این کاهش، اعتراض‌های عمومی را به دنبال دارد.

۴- معمولاً دولت عوام‌گرا سقوط می‌کند و دولت جدیدی سر کار می‌آید که سیاست‌های اصلاحی سخت‌گیرانه را دوباره برقرار می‌کند (برخی اوقات اجرای برنامه‌های IMF). افت دستمزد حقیقی

1. New Populism

2. Vladimir Putin

آن قدر شدید است که دستمزد به جایی پایین تر از نقطه‌ای که در هنگام ظهور پوپولیست‌ها بود تنزل می‌کند که معنای آن این است که پیامد منفی و بلند مدت عوام‌گرایی بدتر از منافع کوتاه مدت آن خواهد بود.

نکته جالب آن که این مراحل به شکل چرخه‌ای و سریالی در مقاطع زمانی مختلف در برخی از کشورها به ویژه آمریکای لاتین تکرار شده است. این پدیده تحت عنوان پوپولیسم چرخه‌ای^۱ معرفی شده، مانند هوگو چاوز (۱۹۹۹-۲۰۱۳) و نیکلاس مادورو^۲ (۲۰۱۳) در ونزوئلا (فانک و دیگران، ۲۰۲۰). شایان ذکر است که الگوی اقتصاد پوپولیسم کلاسیک در برخی از کشورها مانند ونزوئلا در دوران ریاست جمهوری هوگو چاوز و نیکلاس مادورو در دهه‌های اخیر نیز کمکان تجربه شده است.

ب- **پوپولیسم جدید:** از اواسط دهه ۱۹۹۰ نوع جدیدی از پوپولیسم اقتصادی با تاکید بر چهار مرحله اقتصاد کلان پوپولیسم کلاسیک در کشورهای مختلف تجربه شده است. مراحل پوپولیسم اقتصادی جدید نسبت به کلاسیک آن تفاوت‌هایی دارد که می‌توان مهم‌ترین این تفاوت‌ها را به این صورت در نظر گرفت. هر چند اعتقاد بر این است که شاکله اصلی الگوی پوپولیسم جدید از الگوی کلاسیک پیروی می‌کند (ادواردز، ۲۰۱۹)، در الگوهای جدید، از شتاب تورم کاسته شده است. در الگوهای جدید انباشت مداوم بدهی‌های دولت به سازمان‌ها و نهادهای مختلف تجربه شده است. تفاوت دیگر در مورد نگرش حکمرانان پوپولیسم جدید نسبت به پدیده جهانی شدن است، به شکلی که در نگرش جدید کشورها بسته‌تر و منزوی‌تر می‌شوند. تفاوت دیگر الگوی جدید نسبت به کلاسیک، کاهش اتکای سیاست‌گذار به سیاست‌های خلق پول است. در عوض کنترل‌ها، مداخله‌های دولتی و محدودیت‌هایی بر اقتصاد بازار تحمیل می‌شود. پوپولیست‌ها در الگوهای جدید بیشتر از الگوی کلاسیک بر افزایش حقوق و دستمزد توده‌ها برای رسیدن به اهداف‌شان تکیه می‌کنند. به طور مثال در اکوادور نرخ دستمزد تا ۷۶ درصد طی دوره ریاست جمهوری رافائل کورا^۳ افزایش داشته است. در پوپولیسم جدید، پوپولیست‌ها از سیستم قانونی

^۱ . Serial Populism

^۲ . Nicolás Maduro

^۳ . Rafael Correa

کشور یاری می‌گیرند و غالباً قانون اساسی جدید مطابق با اهداف خود تدوین می‌کنند، مانند پوتین در روسیه و رجب طیب اردوغان^۱ در ترکیه (ادواردز، ۲۰۱۹). مراحل شکل‌گیری الگوی اقتصاد کلان پوپولیست دورنبوش و ادواردز را می‌توان در جدول زیر خلاصه نمود:

جدول ۱. مراحل شکل‌گیری پوپولیسم در اقتصاد کلان

۴-فروپاشی دولت	۳-شروع بحران اقتصادی	۲-آغاز محدودیت و تنگناها	۱-اوضاع به نسبت آرام	شرایط اولیه ظهور پوپولیسم
-افزایش نارضایتی عمومی و انحلال دولت -اجرای سیاست‌های تثبیتی سختگیرانه -گاه‌ا‌ اجرای برنامه‌های IMF	-بی‌ارزش شدن پول ملی -فرار سرمایه و بیکاری نیروی کار -افزایش شتابان تورم، بدهی عمومی و کسری بودجه	-افزایش تورم -کسری تراز پرداخت‌ها -افزایش بدهی عمومی و کسری بودجه	-حمایت عمومی بالا -تأمین تقاضای داخلی به وسیله واردات، یارانه و رضایتمندی کوتاه‌مدت -کنترل تورم	- نابرابری اجتماعی -تعدد مناطق محروم و فرودست -متعدد در کشور -نارضایتی عمومی

منبع: دورنبوش و ادواردز (۱۹۹۱)؛ فرزانه‌گان (۲۰۰۹)؛ ادواردز (۲۰۱۹).

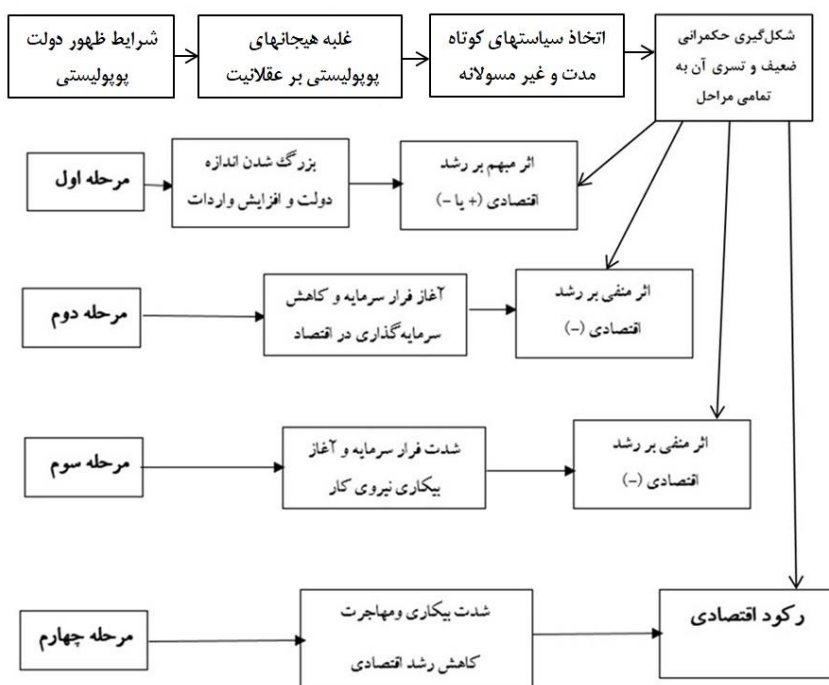
در تمامی مراحل جدول (۱)، حکمرانی ضعیف و ناکارآمدی دولت پوپولیستی نمایان است. چرا که نشان بارز دولت پوپولیستی، سیاست‌های کوتاه مدت، غیرمسئولانه و ناکارآمد است. عجم‌اغلو^۲ و همکاران (۲۰۱۳) در قالب یک مدل نظری گرایش به فساد دولت‌های پوپولیستی را نشان داده‌اند. همچنین از بین ۶ شاخص حکمرانی خوب چهار شاخص اثربخشی دولت، کیفیت قوانین و مقررات، حاکمیت قانون و کنترل فساد بیانگر حضور غیر بودجه‌ای و غیرمستقیم دولت در حوزه اقتصادی است. با توجه به این که کنترل فساد، کارایی و اثربخشی

^۱. Recep Tayyip Erdoğan

^۲. Daron Acemoglu

دولت از معیارهای حکمرانی خوب قلمداد شده، حکمرانی ضعیف دولت‌های پوپولیستی در ساختار اقتصاد کلان پوپولیستی دورنبوش و ادواردز (۱۹۹۱ و ۲۰۱۹) که در نهایت منجر به شکست دولت شده است، قابل توجیه است. در این پژوهش اثر سیاست‌های پوپولیستی بر رشد اقتصادی کشورهای منتخب نفتی ارزیابی و تحلیل خواهد شد. بنابراین الگوی زیر از عوامل مؤثر بر تولید ملی و رشد اقتصادی در قالب الگوی چهار مرحله فوق تدوین شده است:

شکل ۱. عوامل مؤثر بر رشد اقتصادی الگوی پوپولیستی

منبع: یافته‌های پژوهش.

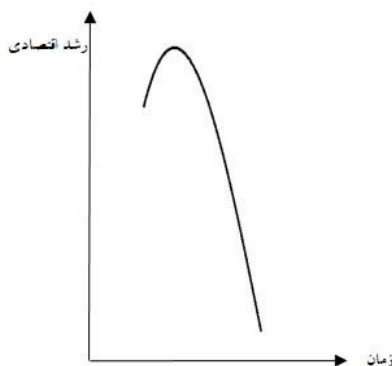
مطابق با الگوی ارائه شده، می‌توان تابع تولید زیر را در نظر گرفت. در این تابع y تولید ملی، L نیروی کار، K سرمایه، G اندازه دولت، M واردات یا درجه باز بودن اقتصاد و GO شاخص حکمرانی خوب است.

$$y = f(L, K, G, M, GO) \quad (۱)$$

این تابع نشان می‌دهد که تولید به عنوان متغیر وابسته تابعی از نیروی کار، سرمایه، اندازه دولت و درجه باز بودن اقتصاد است. این تابع، تولید را تابعی از دو عامل رایج در الگوهای رشد اقتصادی (نیروی کار و سرمایه) به علاوه حجم فعالیت دولت در اقتصاد، تجارت خارجی و شاخص حکمرانی خوب در نظر گرفته است.

۲-۳ اقتصادهای پوپولیستی عصاگون^۱

پدیده اقتصاد عصاگون برای کشورهای پوپولیستی در دو دوره کوتاه‌مدت و بلندمدت، قابل توصیف است. در کوتاه مدت سیاست‌های کاهش مالیات، افزایش مخارج دولت، سیاست‌های انبساطی پول و سیاست‌های طرف عرضه مانند افزایش دستمزدها و ... رشد ملایم اقتصادی را به دنبال دارد. اما به تدریج آثار و عوارض سیاست‌های کوتاه‌مدت و مقطعی، در بلندمدت نمایان می‌شود. محدودیت‌های تجاری، کسری بودجه، تورم شتابان، کاهش دستمزد واقعی، بیکاری، نااطمینانی و فرار سرمایه و ...، کاهش رشد اقتصادی و رکود را به دنبال دارد. بال^۲ و همکاران (۲۰۱۹) روند ترسیمی رشد اقتصادی برای کشورهای پوپولیستی را با عنوان اقتصادهای عصاگون توصیف کرده‌اند، که رشد اقتصادی در ابتدا به صورت ملایم افزایش می‌یابد و سپس به صورت شتابان روندی کاهنده را تجربه می‌کند. شکل (۲) رشد اقتصادی عصاگون را نشان می‌دهد.

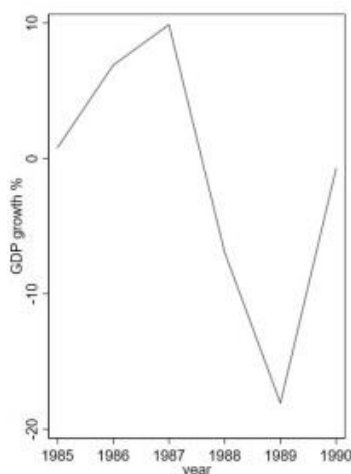
^۱. Populist Walking-stick Economies

^۲. Ball

شکل ۲. رشد اقتصادی عصاگون

منبع: بال و همکاران (۲۰۱۹).

نمونه بارز آن مربوط به دوران ریاست جمهوری آلن گارسیا^۱ در کشور پرو طی سال‌های ۱۹۸۵-۱۹۹۰ است. در این دوران، نرخ رشد اقتصادی تا ۹/۸ درصد در سال ۱۹۸۶ افزایش داشته، سپس روندی کاهشی یافته و به حدود ۲۰- درصد در سال ۱۹۸۹ می‌رسد. شکل ۳ این روند را نشان می‌دهد (بال و همکاران، ۲۰۱۹).

شکل ۳. رشد اقتصادی عصاگون در کشور پرو

منبع: بال و همکاران (۲۰۱۹).

ارتباط این الگو را می‌توان با اثر نزدیک‌بینی^۲ یا چرخه تجاری سیاسی در تئوری انتخاب عمومی نیز پیوند زد. کم‌اطلاعی رأی‌دهندگان، رفتاری را در سیاست‌مداران برمی‌انگیزد که به آن اثر نزدیک‌بینی سیاسی گفته می‌شود؛ چون رأی‌دهندگان کم اطلاع هستند و قدرت پیش‌بینی هزینه‌ها و منافع آینده را ندارند و سیاست‌مداران و نامزدهای انتخاباتی به دنبال پیروزی هستند، انگیزه پیدا می‌کنند که اقداماتی را انجام دهند یا قول انجام آن را بدهند که منافع جاری آن

^۱. Alan Garcia

^۲. Shortsightedness Effect

(برای راضی نگه داشتن توده‌ها) بر هزینه‌های جاری آن فزونی داشته باشد. در نتیجه می‌توان این گونه استدلال نمود که یک سیاست‌مدار پوپولیست به دنبال اجرای سیاست‌هایی است که در کوتاه‌مدت نتایج مطلوبی به دنبال دارد اما در بلندمدت هزینه‌های آن به مراتب بیشتر خواهد بود. اثر نزدیک‌بینی سیاسی یا چرخه تجاری سیاسی در ادبیات اقتصاد بخش عمومی از عوامل شکست دولت در بخش عرضه اقتصاد قلمداد می‌شود (توکلی، ۱۳۹۱). بر اساس تجربه کشورهای آمریکای لاتین، سیاست‌های پوپولیستی در برخی از این کشورها در نهایت منجر به شکست و فروپاشی دولت شده است. بنابراین می‌توان پیوند نزدیکی بین این دو پدیده در نظر گرفت. چرا که سیاست‌های کوتاه‌مدت، غیرمسئولانه و بدون مطالعه، ابزار حکمران پوپولیست است و این سیاست‌ها در جهت تأمین منافع کوتاه‌مدت توده‌ها (رأی‌دهندگان) اتخاذ می‌شود.

۲-۴ پوپولیسم نفتی

پوپولیسم نفتی واژه‌ای است که در سال‌های اخیر در ادبیات اقتصاد پوپولیسم از آن یاد می‌شود. این پدیده به بررسی ویژگی کشورهای نفتی می‌پردازد و بر اساس آن ادعا می‌شود که در کشورهای نفتی، سیاست‌گذاران تمایل زیادی به اجرای سیاست‌های پوپولیستی دارند. پوپولیسم نفتی به این صورت تعریف می‌شود: استفاده بی‌رویه سیاست‌گذار از درآمدهای منابع نفتی برای جلب حمایت سیاسی. این واژه اولین بار برای توصیف حکمرانی هوگو چاوز در ونزوئلا استفاده شد. از دیگر موارد ذکر شده حکمرانان پوپولیسم نفتی، پوتین در روسیه است (متسن و همکاران، ۲۰۱۶).

۳- پیشینه تحقیق

طی سال‌های اخیر، مطالعات متعددی در زمینه پدیده پوپولیسم انجام شده است. این مطالعات در زمینه پوپولیسم اقتصادی محدود و در زمینه پوپولیسم نفتی محدودترند.

در خارج: برای آشنایی با مفاهیم و اصول نظری پوپولیسم، کتاب "پوپولیسم چیست؟" از یان ورنر مولر^۱ (۲۰۱۶) و کتاب "مقدمه‌ای خیلی کوتاه بر پوپولیسم" از موود و کالت واسر^۲ (۲۰۱۷) پیشنهاد می‌شود. در زمینه پوپولیسم اقتصادی مقاله دورنبوش و ادواردز^۳ (۱۹۹۱ و ۱۸۹۸) با عنوان "اقتصاد کلان پوپولیسم" پیشنهاد می‌شود. این مقاله از پرتکرارترین منابع مرجع برای مطالعات اقتصاد پوپولیسم است. دورنبوش و ادواردز با مطالعه بر کشورهای آمریکای لاتین در دهه ۱۹۸۰ و اوایل دهه ۱۹۹۰ الگوی نظری اقتصاد کلان پوپولیسم را طراحی کرده‌اند. آنها اقتصاد کلان پوپولیسم را در چهار مرحله تحلیل کرده و نشان داده‌اند که چگونه سیاست‌های پوپولیستی در کشورهای آمریکای لاتین در نهایت منجر به فروپاشی برخی دولت‌ها شده است. پیرامون پوپولیسم نفتی به مقاله متسن^۴ و همکاران (۲۰۱۶) با عنوان "پوپولیسم نفتی" می‌توان اشاره نمود. آنها الگوی نظری و ریاضی خود را برای پوپولیسم نفتی طراحی کرده‌اند. متسن و همکاران در الگوی نظری خود که برای ساختار یک اقتصاد نفتی در حال توسعه تدوین شده است، به کمک تابع رفاه اجتماعی تحلیل و ثابت کرده‌اند که هر دو سیاست‌مدار رانت‌جو و خیرخواه به پیروی از هم در نهایت سیاست‌های پوپولیستی نفتی را دنبال می‌کنند. فانک^۵ و همکاران (۲۰۲۳) گزارشی جامع با عنوان "رهبران پوپولیستی و اقتصاد" از ۷۲ دوره حکمرانی ۲۶ کشور جهان ارائه نموده‌اند. ایشان از طریق روش کنترل ساختگی رشد اقتصادی را برای کشورهای چپ‌گرا و راست‌گرای پوپولیستی شبیه‌سازی کرده‌اند. نتایج آنها شکاف معنادار بین رشد اقتصادی شبیه‌سازی شده و واقعی را برای هر دو سری از کشورها نشان می‌دهد.

در داخل: در داخل کشور نیز مطالعات و پژوهش‌ها در زمینه پوپولیسم و به ویژه اقتصاد پوپولیسم بسیار محدود است. فرزندگان (۲۰۰۹) در مقاله‌ای با عنوان "اقتصاد کلان پوپولیسم در ایران" به مطالعه و تطبیق الگوی دورنبوش و ادواردز در ایران طی سال‌های ۲۰۰۵ - ۲۰۰۹ پرداخته است. او نشان می‌دهد که طی دوره مذکور سیاست‌های دولت نهم در ایران منطبق بر الگوی

---

^۱. Muller

^۲. Mudde and Kaltwasser

^۳. Dornbush and Edwards

^۴. Matsen

^۵. Funk

پوپولیستی "دورنبوش و ادواردز" است و نتایج اقتصادی تقریباً یکسانی را به دنبال داشته است. عزیزاده (۲۰۱۴) در مقاله‌ای با عنوان "اقتصاد سیاسی پوپولیسم نفتی" به بررسی شاخص‌های اقتصاد کلان ایران طی سال‌های ۱۹۹۷-۲۰۱۱ پرداخته است. وی به مقایسه دو دولت ایران و عملکرد اقتصادی آنها طی دوره ۱۹۹۷-۲۰۰۵ و ۲۰۰۵-۲۰۱۱ پرداخته است و نشان می‌دهد که با شدت گرفتن صادرات نفتی ایران از اوایل دهه ۲۰۰۰ میلادی، شاخص‌های کلیدی اقتصاد کلان ایران، بهبود پیدا نکرده‌اند. میرفندرسکی و همکاران (۱۴۰۲) در مقاله‌ای با عنوان "تدوین شاخص پوپولیسم نفتی و ارزیابی سیاست‌های پوپولیستی بر نرخ تورم ایران با استفاده از روش کنترل ساختگی"، شاخص پوپولیسم نفتی را تدوین نموده و به این نتیجه رسیده‌اند که طی دوره ۱۳۵۷ تا ۱۳۹۷ دولت دهم در ایران پوپولیست‌ترین دولت است. همچنین با روش کنترل ساختگی به این نتیجه رسیده‌اند که از سال ۱۳۸۴ به بعد روند شبیه‌سازی شده نرخ تورم و واقعی آن شکاف معناداری با هم دارند.

۴- روش پژوهش

در این پژوهش اثر سیاست‌های پوپولیستی بر رشد اقتصادی کشورهای نفتی منتخب ارزیابی و تحلیل شده است. سه کشور ایران، روسیه و اکوادور که نفت‌خیز بوده و در دهه‌های گذشته سیاست‌های پوپولیستی را تجربه کرده‌اند، به عنوان نمونه تحت مداخله سیاست‌های پوپولیستی انتخاب شده‌اند. دلیل انتخاب کشورهای نمونه پژوهش این است که اثر سیاست‌های پوپولیستی بر رشد اقتصادی کشورهایی ارزیابی شود که ساختار شبیه به هم دارند و دولت‌ها در آنها با اتکا بر درآمدهای نفتی سیاست‌های پوپولیستی دنبال نموده‌اند. برای این ارزیابی و تحلیل از دو روش استفاده شده است. برای ارزیابی سیاست‌های پوپولیستی برای هر کشور از روش کنترل ساختگی (SCM) استفاده شده است. در این روش به کمک گروه کنترل (Donor Pool)، روند رشد اقتصادی از زمان شروع سیاست پوپولیستی در کشور تحت درمان یا سیاست (Treated Unit)، شبیه‌سازی می‌شود. سپس در صورت مشاهده شکاف بین رشد واقعی و شبیه‌سازی شده، با

آزمون دارونما یا صوری^۱ معناداری برآورد انجام می‌شود. برای تحلیل اثر سیاست‌های پولیستی برای هر سه کشور مذکور با هم، از الگوی داده‌های تابلویی استفاده شده است. برای برآوردهای پژوهش از نرم‌افزار Stata که بسته Synth به آن ضمیمه شده، استفاده شده است.

۴-۱ معرفی روش SCM

روش کنترل ساختگی به عنوان راهی برای پر کردن شکاف کمی-کیفی در سیاست‌های مقایسه‌ای است و روشی سیستماتیک برای انتخاب واحدهای قابل مقایسه در مطالعات موردی فراهم می‌کند. این سیستم‌سازی دریچه‌ای را برای استنباط دقیق کمی در مطالعات تطبیقی خلق می‌کند، بدون آن که مانع استفاده از رویکردهای کیفی شود. این روش برای واحدهایی که در معرض مداخله قرار می‌گیرند کاربرد دارد. در این روش، واحدی که تحت تأثیر سیاست قرار می‌گیرد با واحدهای منتخبی که سیاست یا مداخله بر آنها مؤثر نیست، مقایسه می‌شود و روند واحد تحت مداخله شبیه‌سازی می‌شود. در روش کنترل ساختگی امکان نتیجه‌گیری دقیق کمی مداخله فراهم می‌شود. این روش اولین بار توسط آبادی^۲ و همکاران (۲۰۱۰) مورد استفاده قرار گرفت تا برنامه کنترل دخانیات که در سال ۱۹۸۸ در ایالت کالیفرنیا اجرا شد، ارزیابی شود. همچنین از این روش برای تحلیل سیاست‌های رهبران پولیستی (فانک و همکاران، ۲۰۲۳)، مطالعه قوانین حمل سلاح (دونوهو^۳ و همکاران، ۲۰۱۹)، بررسی پیامدهای اقتصادی سیاست‌های پولیستی هوگو چاوز (گریرو و ماینارد، ۲۰۱۶)، سیاست مهاجرتی (بوهن^۴ و همکاران، ۲۰۱۴) و چندین مورد دیگر استفاده شده است.

در مطالعات غیر تصادفی محقق نقشی در تعیین گروه هدف ندارد. انتخاب نمونه به صورت غیرتصادفی به تورش در نتایج منجر می‌شود که در ادبیات اقتصادسنجی به تورش انتخاب معروف است. روش‌های مختلفی برای مقابله با تورش انتخاب ارائه شده است که

^۱. Placebo Test

^۲. Abadie

^۳. Donohoue

^۴. Bohn

متداول‌ترین آنها روش‌های همسان‌سازی^۱ هستند. هرچند روش‌های همسان‌سازی در توازن کردن ویژگی‌های قابل مشاهده میان دو گروه هدف و کنترل موفق هستند، اما چنانچه عوامل غیرقابل مشاهده، باعث اختلاف واحدهای هدف و کنترل باشند، در این صورت استفاده از روش همسان‌سازی منجر به تورش در نتایج می‌شود (بلاندل و دیاز^۲، ۲۰۰۹). روش کنترل ساختگی، روشی جایگزین برای مدل کردن و کنترل عوامل مختل‌کننده غیر قابل مشاهده و متغیر در طی زمان است. همچنین در این روش، مشکل تورش انتخاب، با انتخاب واحدهای کنترل از روش بهینه‌یابی بر طرف شده است.

فرض می‌شود $J+I$ واحد (کشور، شهر، منطقه) وجود دارد که از میان این واحدها، واحد اول تحت تأثیر یک مداخله یا سیاست قرار می‌گیرد و واحدهای باقیمانده، قابلیت آن را دارند که با واحد اول مقایسه شوند. با استفاده از ادبیات ارزیابی سیاست اقتصادی، واحدی که تحت اعمال سیاست قرار می‌گیرد را واحد تحت درمان (Treated Unit) و بقیه واحدها به نام واحدهای کنترلی (Donor Pool) نامیده می‌شوند. همچنین اصطلاحات رویداد، مداخله و درمان^۳ که به جای هم به کار می‌روند حاکی از سیاست اتخاذی است. از آن جا که این روش تلاش می‌کند به کمک واحدهای کنترلی تغییرات واحد تحت درمان را شبیه‌سازی کند، بنابراین واحدهای کنترلی نباید تحت تأثیر سیاست مشابه قرار بگیرند تا یک شوک ساختاری را تجربه کنند. فرض می‌شود Y_{it}^I متغیر قابل مشاهده برای واحد i ام در زمان t است در صورتی که تحت درمان یا سیاست قرار بگیرد و Y_{it}^N نتایج مربوط به واحد i ام در صورتی که تحت درمان قرار نمی‌گرفت، است. اگر داشته باشیم:

$$\alpha_{it} = Y_{it}^I - Y_{it}^N$$

در این صورت α_{it} نشانگر اثر اجرای برنامه برای واحد i ام در زمان t است. از آن جا که Y_{it}^I قابل مشاهده است، برای تخمین α_{it} تنها باید Y_{it}^I تخمین زده شود. در روش کنترل ساختگی

^۱. Matching

^۲. Blundell and Dias

^۳. Event, Intervention, Treatment

Y_{it}^N توسط یک مدل عاملی^۱ وزنی برآورد می‌شود و از نتایج وزنی گروه کنترل بهره گرفته می‌شود. برای این منظور برداری از وزن‌ها به صورت

$$W(W_2 + \dots + W_{J+1})$$

تعریف می‌شود به نحوی که هر وزن بین صفر و یک و مجموعه آنها برابر با یک است. در روش کنترل ساختگی هدف آن است که اختلاف میان ویژگی‌های قبل سیاست واحد درمان و گروه کنترل $X_{-1} - X_0W$ به کمک وزن‌های بهینه حداقل شود. در واقع وزن‌ها به گونه‌ای انتخاب و کالیبره می‌شوند که میانگین مربع خطای تخمین‌زنده‌های گروه کنترلی^۲ برای دوره قبل درمان، که به صورت زیر تعریف می‌شود، حداقل شود:

$$MSPE = (y - y_0W^*)'(y - y_0W^*) \quad (2)$$

۴-۲ تحلیل و ارزیابی اثر سیاست‌های پوپولیستی بر رشد اقتصادی کشورها منتخب نفتی

در این بخش ابتدا برای هر کشور، برای ارزیابی اثر سیاست‌های پوپولیستی بر نرخ رشد اقتصادی، ابتدا از روش SCM استفاده شده و سپس برای تحلیل اثر سیاست پوپولیستی برای هر سه کشور با هم، از برآورد داده‌های تابلویی استفاده شده است.^۳

۴-۲-۱ تحلیل ارزیابی سیاست‌های پوپولیستی بر رشد اقتصادی کشورهای نفت خیز پوپولیستی با

استفاده از روش SCM

در این قسمت، متغیرهای مدل، دوره بررسی، کشورهای گروه درمان و کنترل معرفی می‌شوند.

الف- معرفی متغیرهای مدل

^۱. Factor Model

^۲. Mean Squared Prediction Error

^۳. کلیه داده‌های پژوهش از سایت بانک جهانی جمع‌آوری شده است.

متغیر وابسته و متغیرهای کنترلی مدل که بر اساس الگوی شکل (۱) انتخاب شده‌اند:

- متغیر تحت درمان یا متغیر وابسته، رشد اقتصادی (growth) است.

متغیرهای پیش‌بینی‌کننده عبارتند از:

- رشد جمعیت (X_1)،

- نسبت مخارج دولت به gdp (X_2)،

- درجه باز بودن اقتصاد (X_3)،

- نسبت تشکیل سرمایه در جریان به gdp (X_4)

- نرخ رشد تعداد دانش‌آموزان مقطع دبیرستان (X_5)

- شاخص حکمرانی خوب (X_6)

ب- معیار انتخاب کشورهای تحت درمان و گروه کنترل

- کشور گروه درمان یا سیاست یا مداخله: کشورهایی که سیاست‌های پولی‌یستی را طی دوره مورد مطالعه به عنوان درمان اقتصاد تجربه کرده‌اند.

- کشورهای گروه کنترل: کشورهای که به لحاظ ساختار اقتصادی شبیه کشورهای گروه درمانند (متکی به نفت) اما سیاست‌های پولی‌یستی را به عنوان درمان اقتصاد تجربه نکرده‌اند یا ساختار سیاسی پولی‌یستی نداشته‌اند.

- معیار نفت‌خیز بوده کشورها: معیار انتخاب کشورهای نفت‌خیز، معیار بانک جهانی است. به این نحو است که صادرات نفت و فرآورده‌های مشتق شده از آن حداقل ۱۰ درصد تولید ناخالص داخلی کشور مذکور باشد (کارل^۱، ۱۹۹۷).

- دوره مورد نظر برای برآورد مدل‌ها، بسته به دوران حکمرانی پولی‌یستی کشور هدف یا تحت درمان قابل تغییر است.

- ملاک پولی‌یستی بودن روسیه و اکوادور گزارش جامع فانک و همکاران (۲۰۲۳) از کشورهای پولی‌یستی است. ایشان گزارشی از ۷۲ دوره حکمرانی پولی‌یستی، از ۲۶ کشور جهان

^۱. Terry Lynn Karl (1997)

ارائه نموده‌اند. طبق این گزارش کشورهای اکوادور در دوران ریاست جمهوری کوراً (۲۰۰۷-۲۰۱۷) و روسیه در دوران ریاست جمهوری و نخست‌وزیری ولادیمیر پوتین (۲۰۰۰-تاکنون) پوپولیستی بوده‌اند. کشور ایران در گزارش مذکور وجود ندارد، بنابراین ملاک دوره پوپولیستی ایران، شاخص میرفندرسکی و همکاران (۱۴۰۲) است، همچنین مطالعه سرزعی (۱۳۹۵)، تأییدی بر پوپولیستی بودن دولت نهم و دهم است (مطالعه موردی مشابه فانک و همکاران، ۲۰۲۳).

بنابراین کشورهای تحت درمان سیاست‌های پوپولیستی (Treated Unit)، کشورهایی هستند که اولاً در دوره مورد بررسی پژوهش، تحت تأثیر سیاست‌های پوپولیستی (درمان) بوده‌اند و ثانیاً نفت‌خیز هستند. کشورهای ایران، روسیه و اکوادور به عنوان کشورهای پوپولیستی نفتی انتخاب شدند. شایان توجه است که کشور ونزوئلا طبق گزارش فانک و همکاران (۲۰۲۳) در دوران ریاست جمهوری چاوز و مادورو نیز پوپولیست نفتی بوده، اما برای کشور ونزوئلا داده‌های انتخابی مدل پژوهش، از سال ۲۰۱۳ به بعد در دسترس نیست. بنابراین پیش شرط انتخاب کشورهای تحت درمان در پژوهش فعلی، نفت‌خیز و پوپولیستی بودن است.

- کشورهای ایران، روسیه و اکوادور به عنوان کشورهای تحت درمان (Treated Unit) برای بررسی فرضیه پژوهش انتخاب شده‌اند.

- ۱۱ کشور که نفتی هستند اما طبق گزارش مذکور پوپولیستی نبوده‌اند به عنوان کشورهای گروه کنترل (Donor Pool) انتخاب شده‌اند. طبق روش‌شناسی مدل SCM کشورهای گروه کنترل نباید تحت تأثیر سیاست یا درمان مشابه قرار گرفته باشند. کشورهای گروه کنترل بدین قرار هستند: الجزایر، قطر، عراق، عربستان سعودی، کویت، نیجریه، عمان، مکزیک، قزاقستان، آذربایجان و گابن.

- معیار انتخاب کشورهای نفت‌خیز (معیار بانک جهانی) به این نحو است که صادرات نفت و فرآورده‌های مشتق شده از آن حداقل ۱۰ درصد تولید ناخالص داخلی کشور مذکور باشد، این معیار (نسبت ارزش صادرات نفت به GDP) برای ۱۱ کشور انتخابی در سال ۲۰۲۰ برابر با: مکزیک ۲۶ درصد، عراق ۴۲ درصد، عربستان ۳۲ درصد، الجزایر ۱۲ درصد، گابن ۲۴ درصد،

آذربایجان ۲۴/۶۴ درصد، کویت ۳۲ درصد، نیجریه ۱۱ درصد، عمان ۲۸ درصد، قزاقستان ۲۱ درصد، قطر ۲۲ درصد بوده است.^۱

- کشورهای امارات، کنگو، لیبی و آنگولا به دلیل در دسترس نبودن داده‌های آماری نیز از گروه کنترلی حذف شده‌اند.

ج- برآورد مدل برای ایران

بعد از برآورد مدل به کمک نرم افزار مشخص گردید که از میان ۱۱ کشور گروه کنترل انتخابی، کشورهای نیجریه، الجزایر، قزاقستان و آذربایجان دارای وزن بهینه در شبیه‌سازی روند رشد اقتصادی ایران هستند. بیشترین سهم مربوط به کشور نیجریه و کمترین سهم مربوط به کشور آذربایجان است. این مطلب بدین مفهوم است که کشورهای جدول (۲) دارای وزن برای ساخت رشد اقتصادی ساختگی هستند و سایر کشورها با وزنی برابر با صفر در این شبیه‌سازی نقشی نداشته‌اند. در واقع وزن بهینه کشورهای مذکور توسط نرم‌افزار از میان ۱۱ کشور گروه کنترل کالیبره شده است.

جدول ۲. وزن کشورهای گروه کنترلی ایران

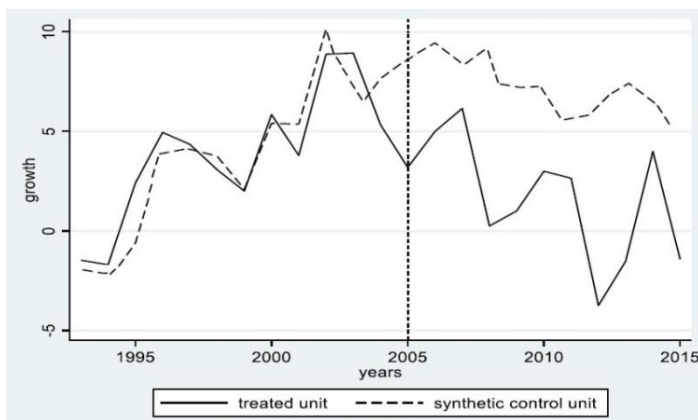
کشور	وزن
نیجریه	۰/۵۳
الجزایر	۰/۳۹
قزاقستان	۰/۰۴
آذربایجان	۰/۰۲

منبع: یافته‌های پژوهش.

کشور ایران به عنوان واحد تحت درمان یا سیاست در نظر گرفته شده است. سال ۲۰۰۵ به عنوان سالی انتخاب می‌شود که سیاست‌های پولیسم نفتی در ایران شدت گرفته است.

^۱. برای کشور قطر، مجموع صادرات نفت و گاز در نظر گرفته شده است. همچنین آمار ارزش صادرات نفت از وب سایت استاتیستا (statista) و بانک جهانی اخذ شده است.

شکل (۳) روند واقعی و ساختگی رشد اقتصادی ایران را از سال ۱۹۹۳-۲۰۱۵ نشان می‌دهد. خط ممتد رشد واقعی و خط منقطع روند ساختگی است. مطابق با شکل مشخص است که تا قبل از سال ۲۰۰۵، این دو خط تقریباً نزدیک به هم و روندی مشابه دارند و چسبیده به هم در نوسان هستند. از سال ۲۰۰۵ به بعد و با روی کار آمدن دولت نهم، با شدت گرفتن قیمت جهانی نفت و اعمال سیاست‌های پوپولیستی اقتصادی و سیاسی، فاصله دو خط اختلاف فاحشی داشته است. این شکل نشان می‌دهد که سیاست‌های پوپولیستی در این دوره و افزایش قیمت جهانی نفت نتوانسته رشد اقتصادی کشور را مانند روند شبیه‌سازی شده افزایش دهد و در واقع سیاست‌های پوپولیستی این دوران بر رشد اقتصادی کشور اثری منفی داشته است.

شکل ۳. روند واقعی و شبیه‌سازی شده رشد اقتصادی ایران

منبع: یافته‌های پژوهش.

د- آزمون صوری یا دارونما

برای بررسی معناداری تخمین‌های صورت گرفته از آزمون صوری یا دارونما استفاده می‌شود. این آزمون که یک آزمون بصری است و به استناد روش کنترل ساختگی پیشنهاد می‌شود که اگر به جای کشور تحت درمان یا سیاست، یکی دیگر از کشورها یا واحدهای کنترلی انتخاب شود، آیا نتیجه متفاوتی حاصل خواهد شد. اگر این تفاوت معنادار باشد، بدین مفهوم است که نتیجه اولیه برای کشور یا واحد تحت درمان یا سیاست قابل اطمینان خواهد بود (آبادی و همکاران، ۲۰۱۰). در روش کنترل ساختگی، عبارت $\hat{\alpha} = Y_{t1} - \sum_{j=2}^{J+1} w_j^* Y_{ti}$ ، تخمین اثر برنامه روی واحد هدف را اندازه‌گیری می‌کند و فرضیه معناداری آن به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$H_0: \alpha_{1t} = 0, \text{ برای } t = T_0$$

$$H_1: \alpha_{1t} \neq 0$$

اگر فرضیه H_0 رد شود می‌توان اثر سیاست‌های پولیستی بر کشورهای دیگر را مثبت دانست. استفاده از نتایج آزمون‌های صوری، امکان محاسبه آماره p و در نتیجه آزمون فرضیه معناداری نتایج را امکان‌پذیر می‌کند. در پیوست (۱) مقادیر آماره p برای تمامی کشورهای گروه کنترلی از سال ۲۰۰۵ به بعد آورده شده است. تمامی کشورها به صورت جداگانه، به عنوان کشور

تحت درمان یا سیاست انتخاب و برآورد برای آنها زده شد. مقادیر آماره p حکایت از عدم رد فرض صفر دارد، به عبارت دیگر پوپولیسیم اقتصادی در کشورهای گروه کنترلی طی دوره مورد بررسی وجود نداشته است.

۴-۲-۲ تحلیل و ارزیابی اثر سیاست‌های پوپولیستی بر رشد اقتصادی روسیه

در این بخش، برآورد روش کنترل ساختگی برای کشور روسیه انجام شده است. کشور تحت سیاست‌های پوپولیستی یا کشور تحت درمان، روسیه و ۱۱ کشور گروه کنترلی مانند کشورهای گروه کنترلی برای ایران در نظر گرفته شده‌اند. دوره مورد بررسی ۱۹۹۳-۲۰۱۹ و سال شکست ساختار یا سال شروع درمان، سال ۲۰۰۰ یعنی زمانی که ولادیمیر پوتین حکمرانی خود را آغاز کرده، انتخاب شده است.

الف- برآورد مدل

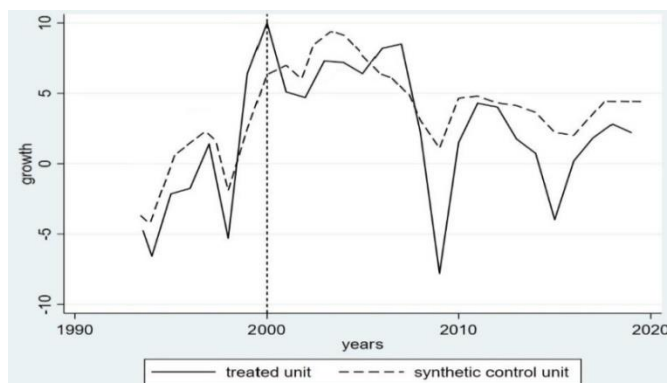
بعد از برآورد مدل به کمک نرم افزار مشخص گردید که کشورهای قزاقستان، قطر، عربستان و مکزیک دارای وزن بهینه در شبیه‌سازی روند رشد اقتصادی روسیه هستند. بیشترین سهم مربوط به کشور قزاقستان و کمترین سهم مربوط به کشور عربستان است. این مطلب بدین مفهوم است که کشورهای جدول (۳) دارای وزن برای ساخت رشد اقتصادی ساختگی هستند و سایر کشورها با وزنی برابر با صفر در این شبیه‌سازی نقشی نداشته‌اند.

جدول ۳. وزن کشورهای گروه کنترلی روسیه

کشور	وزن
قزاقستان	۰/۴۲۳
مکزیک	۰/۳۷۲
قطر	۰/۱۸۵
عربستان	۰/۰۲

منبع: یافته‌های پژوهش.

شکل (۴) روند واقعی و ساختگی رشد اقتصادی روسیه را از سال ۱۹۹۳-۲۰۱۹ نشان می‌دهد. خط ممتد رشد واقعی و خط منقطع روند ساختگی است. مطابق با شکل مشخص است که تا قبل از سال ۲۰۰۰ و بعد از آن، این دو خط تقریباً نزدیک به هم و روندی مشابه دارند البته چند سال ابتدایی دهه ۱۹۹۰ شکافی دیده می‌شود احتمالاً آثار اقتصادی فروپاشی شوروی سابق را نشان می‌دهد. از سال ۲۰۰۰ به بعد و با روی کار آمدن دولت پوتین، با شدت گرفتن قیمت جهانی نفت و اعمال سیاست‌های پوپولیستی اقتصادی و سیاسی، فاصله دو خط اختلاف فاحشی را ابتدا در سال ۲۰۰۹ (اجرای سیاست افزایش دستمزدها) و سپس در سال ۲۰۱۵ نشان می‌دهد. این دو شکاف می‌تواند ناشی از سیاست‌های پوپولیستی این دوران بر رشد اقتصادی روسیه باشد.

شکل ۴. شکل روند واقعی و شبیه‌سازی شده رشد اقتصادی روسیه

منبع: یافته‌های پژوهش.

ب- آزمون صوری یا دارونما برای برآورد مدل روسیه

در این قسمت آزمون صوری یا دارونما را برای روسیه انجام داده و تمامی کشورها به صورت جداگانه، به عنوان کشور تحت درمان یا سیاست انتخاب و برآورد زده شد. جدول (۲) پیوست، آزمون صوری را برای روسیه نشان می‌دهد. مقادیر آماره p حکایت از عدم رد فرض صفر دارد، به عبارت دیگر سیاست‌های پوپولیستی به عنوان درمان در کشورهای گروه کنترلی بر رشد اقتصادی اثری نداشته است. البته برای برخی از کشورها و سال‌ها مقدار احتمال نزدیک به ۰/۱ یا

کمتر است که نشان‌دهنده سطح معنی‌داری کمتر است و نتیجه آزمون را در سطح ۱۰ درصد یا کمتر به نفع فرض یک نشان می‌دهد. با توجه به شکل (۳) که روند دو شکل واقعی و ساختگی را برای روسیه نشان می‌دهد، مشخص است که در بیشتر سال‌ها این دو شکل نزدیک به هم هستند. بنابراین نتایج آزمون صوری قابل توجیه است.

۴-۲-۳- تحلیل و ارزیابی اثر سیاست‌های پولی‌بستی بر رشد اقتصادی اکوادور

در این قسمت مشابه روند فوق برای برآورد مدل کشورهای ایران و روسیه، برای کشور اکوادور طی دوران ریاست جمهوری کوراً (۲۰۰۷- تاکنون) مدل تخمین زده می‌شود. یعنی اکوادور کشور تحت درمان سیاست‌های پولی‌بستی و ۱۱ کشور نفتی مذکور به عنوان گروه کنترلی در نظر گرفته می‌شوند. با این تفاوت که سال ایجاد شکست ساختاری یا اجرای سیاست‌های پولی‌بستی برای درمان اقتصاد، سال ۲۰۰۷ است که کوراً به عنوان ریس جمهور اکوادور انتخاب شده است. دوره مورد بررسی برای مدل اکوادور سال‌های ۱۹۹۳-۲۰۱۹ است.

الف- برآورد مدل

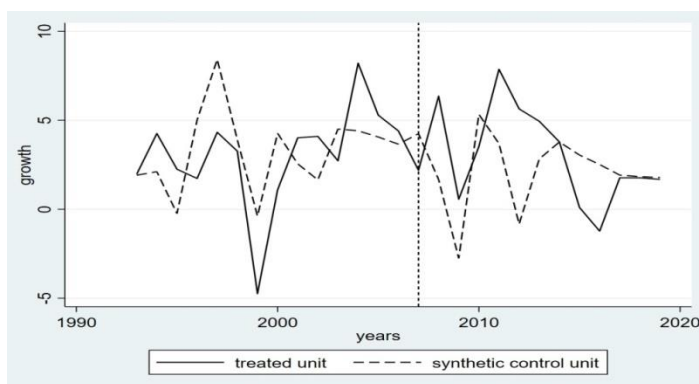
بعد از برآورد مدل به کمک نرم‌افزار مشخص گردید که کشورهای گابن، عربستان، قزاقستان، مکزیک و آذربایجان وزن بهینه در شبیه‌سازی روند رشد اقتصادی اکوادور هستند. بیشترین سهم مربوط به کشور مکزیک و کمترین سهم مربوط به کشور قزاقستان است. این مطلب بدین مفهوم است که کشورهای جدول (۴)، دارای وزن برای ساخت رشد اقتصادی ساختگی هستند و سایر کشورها با وزنی برابر با صفر در این شبیه‌سازی نقشی نداشته‌اند.

جدول ۴. وزن کشورهای گروه کنترلی اکوادور

کشور	وزن
مکزیک	۰/۳۶۲
آذربایجان	۰/۲۴۷
گابن	۰/۲۰۵
عربستان	۰/۱۲۶
قزاقستان	۰/۰۶

منبع: یافته‌های پژوهش.

کشور اکوادور به عنوان واحد تحت درمان یا سیاست در نظر گرفته شده و سال ۲۰۰۷ به عنوان سالی انتخاب می‌شود که سیاست‌های پولیسم نفتی در اکوادور شکل گرفته است. شکل (۵) روند واقعی و ساختگی رشد اقتصادی اکوادور را از سال ۱۹۹۳-۲۰۱۹ نشان می‌دهد. خط ممتد رشد واقعی و خط منقطع روند ساختگی است. مطابق شکل مشخص است که بر خلاف دو کشور ایران و روسیه، نرخ رشد اقتصادی ساختگی و واقعی کشور اکوادور برای سال‌های بعد از ریاست جمهوری کوراً، نزدیک به هم بوده‌اند. شکاف ایجاد شده برای سال ۲۰۱۳ بین این دو نرخ، خلاف دو برآورد قبلی است. یعنی نرخ رشد اقتصادی ساختگی پایین‌تر از نرخ واقعی قرار گرفته است. بنابراین مشخص است سیاست‌های اقتصادی کوراً که پولیست بوده است، بعد از سال ۲۰۰۷ برای رشد اقتصادی اکوادور برخلاف دولت‌های نهم و دهم در ایران و حکمرانی ولادیمیر پوتین در روسیه مخرب نبوده است.

شکل ۵. روند واقعی و شبیه‌سازی شده رشد اقتصادی اکوادور

منبع: یافته‌های پژوهش.

ب- آزمون صوری یا دارونما برای برآورد مدل اکوادور

به دلیل آن که نتیجه شبیه‌سازی نرخ رشد اقتصادی ساختگی برای اکوادور نزدیک به نرخ رشد اقتصادی واقعی است و شکاف خلاف انتظاری ملاحظه نشد، بنابراین نیازی به انجام آزمون صوری برای اکوادور نیست. همچنین جدول پیوست (۳) آزمون صوری را برای کشور اکوادور

نشان می‌دهد. نتایج آماره p در جدول بیان کننده رد فرض H_1 (به غیر سال‌های ۲۰۱۲-۲۰۱۳) است. یعنی عدم شکاف بین نرخ رشد اقتصادی واقعی و ساختگی وجود دارد یا این که سیاست‌های اقتصادی دوره مذکور از نوع سیاست‌های اقتصادی زیان‌آور پوپولیستی نبوده است.

۴-۳ تحلیل اثر سیاست‌های پوپولیستی بر رشد اقتصادی کشورهای منتخب نفتی با استفاده از داده‌های تابلویی (بررسی فرضیه اقتصاد پوپولیستی عصاگون)

در این بخش برای تحلیل اثر سیاست‌های پوپولیستی بر رشد اقتصادی سه کشور نفت‌خیز ایران، روسیه و اکوادور از الگوی داده‌های تابلویی استفاده شده است. دوره مورد بررسی ۱۹۹۳-۲۰۱۶ بوده و دوره سیاست‌های پوپولیستی رایج در کشورهای مذکور بدین صورت است: ایران (۲۰۱۳-۲۰۰۹) دوره دولت دهم، روسیه (۲۰۱۶-۲۰۰۸) دوران حکمرانی پوتین و اکوادور دوران ریاست جمهوری کوراً (۲۰۱۲-۲۰۱۶). چون فرضیه اقتصاد پوپولیستی عصاگون مدنظر است، کاهش رشد اقتصادی از نیمه دوم حکمران پوپولیست مورد انتظار است. بنابراین سال‌های پوپولیستی کشورهای مذکور از نیمه دوم حکمرانی‌شان در نظر گرفته شده و یک متغیر مجازی بر عرض از مبدا و شیب (متغیر اندازه دولت) در نظر گرفته شده است. همچنین برای ایران و روسیه با توجه به شرایط تحریم‌های اقتصادی دو کشور یک متغیر مجازی لحاظ می‌شود. برای ایران از سال ۲۰۱۱ به بعد (سال آغاز تحریم هسته‌ای) و برای روسیه از سال ۲۰۱۴ به بعد (سال تحریم روسیه توسط کشورهای غربی در واکنش به الحاق کریمه به روسیه) یک متغیر مجازی تعریف شده است.

الف- تصریح و معرفی متغیرهای مدل

متغیرهای توضیحی و وابسته طبق الگوی پوپولیستی شکل (۱) به صورت زیر در نظر گرفته شده‌اند:

- متغیر وابسته: نرخ رشد اقتصادی
- متغیرهای توضیحی:
- نرخ رشد جمعیت (POP)

- نرخ رشد دانش‌آموزان مقطع دبیرستان (EDU)
  - نسبت تشکیل سرمایه به GDP (CAP)
  - نسبت مخارج دولت به GDP یا اندازه دولت (GOV)
  - نسبت ارزش واردات به GDP یا درجه باز بودن اقتصاد (OPEN)
  - شاخص حکمرانی خوب (GO)
  - متغیر مجازی، که برای نیمه دوم سال‌های ریاست جمهوری یا حکمرانی پولی‌یست برابر با یک در نظر گرفته شده است (DUM1).
  - متغیر مجازی برای تحریم اقتصادی دو کشور ایران و روسیه (DUM2)
  - مدل زیر با توجه به متغیرهای وابسته و مستقل در نظر گرفته شده است:
- $$grow = \beta_1 + \beta_2 pop + \beta_3 Edu + \beta_4 CAP + \beta_5 GOV + \beta_6 OPEN + \beta_7 Go + \beta_8 DUM1 + \beta_9 DUM * GOV + \beta_{10} DUM2$$
- (۳)

در رابطه (۳) متغیر مجازی دولت پولی‌یستی، هم بر عرض از مبدأ و هم بر شیب وارد شده است. برای شیب، فقط بر متغیر اندازه دولت وارد شده است که نشان‌دهنده حجم دخالت دولت پولی‌یست بر اقتصاد است.

ب- برآورد مدل

بعد از برآورد مدل با توجه مقدار آماره F لیمر (۳/۳۸ با احتمال ۰/۰۴۱) مشخص شد که مدل با رگرسیون با اثرات ثابت مورد تأیید است. سپس با انجام آزمون هاسمن، با توجه به مقدار آماره (۶/۸۳) و احتمال آن (۰/۵)، فرضیه صفر و مدل با اثرات تصادفی تأیید شد. نتایج برآورد مدل اثرات تصادفی در جدول (۶) به صورت خلاصه گزارش شده است:

جدول ۶. نتایج برآورد مدل با اثرات تصادفی

ضریب	عرض از مبدأ	نرخ رشد جمعیت	نرخ رشد دانش آموزان	نسبت تشکیل سرمایه	اندازه دولت	درجه باز بودن	شاخص حکمرانی	مجازی اول روی عرض از مبدأ	مجازی دوم روی شیب	مجازی هسته‌ای
β	C	POP	EDU	CAP	Gov	Open	GO	Dum1	Dum1	Dum2
مقدار	۱۸/۳۶	۱/۳۳	۰/۰۰۲	۰/۱۴	-۰/۸۳	-۰/۰۰۸	۳/۱۴	-۶/۶۳	-۰/۳۷	-۳/۱۷
ضریب										
آماره	۲/۸۱	۳	۰/۷۴	۱/۴۲	-۲/۸۱	۰/۰۷	۲/۸۶	-۱/۳۱	-۲/۰۶	-۳/۴۳
(احتمال)	(۰/۰۵)	(۰/۰۴)	(۰/۰۴)	(۰/۱۵)	(۰/۰۰۵)	(۰/۹)	(۰/۰۰۴)	(۰/۱)	(۰/۰۴۴)	(۰/۰۰۱)

منبع: یافته‌های پژوهش.

با توجه به نتایج گزارش شده مشخص است که: ضرایب متغیرهای عرض از مبدأ، نرخ رشد جمعیت، اندازه دولت، شاخص حکمرانی، مجازی اول پوپولیستی بی‌معنی (البته در سطح ۰/۹۵ درصد)، مجازی دوم پوپولیستی معنادار و مجازی هسته‌ای معنادار هستند و ضرایب متغیرهای نرخ رشد دانش‌آموزان، باز بودن اقتصاد و نسبت سرمایه معنادار نیستند. ضریب اندازه دولت منفی بوده که نشان از اثر منفی دخالت دولت پوپولیستی بر رشد اقتصادی است. ضرایب متغیرهای مجازی هر دو منفی هستند که نشان‌دهنده اثر منفی سیاست‌های پوپولیستی در کشورهای نمونه پژوهش از نیمه دوم حکمرانی‌شان است. بنابراین فرضیه پژوهش مبتنی بر کاهش رشد اقتصادی در کشورهای پوپولیستی از نیمه دوم حکمرانی یا فرضیه اقتصاد عصاگون پوپولیستی در کشورهای ایران، روسیه و اکوادور تأیید شد.

۵- جمع‌بندی پژوهش

در این پژوهش با استفاده از مبانی نظری دورنبوش و ادواردز (۱۹۹۱)، ادواردز (۲۰۱۹) و بال و همکاران (۲۰۱۹) به ارزیابی و تحلیل سیاست‌های پوپولیستی بر رشد اقتصادی در سه کشور

نفت خیز ایران، روسیه و اکوادور پرداخته شد. برای این بررسی از روش کنترل ساختگی برای هر کشور استفاده شد.

- برای ایران نتایج نشان داد که در دوران دولت‌های نهم و دهم رشد اقتصادی شبیه‌سازی به کمک گروه کنترلی با رشد اقتصادی واقعی از سال ۲۰۰۵ به بعد (سال شروع به کار دولت نهم در ایران) اختلاف و شکاف معناداری با هم دارند. برای استحکام و استنباط آماری این برآورد، از آزمون صوری یا دارونما استفاده شد که نتایج برای سال‌های مختلف، فرضیه پژوهش (اثر مخرب سیاست‌های پولی‌یستی بر رشد اقتصادی) را برای ایران تأیید کرد.

- برای روسیه نتایج نشان داد که در دوران حکمرانی ولادیمیر پوتین، رشد اقتصادی شبیه‌سازی شده و واقعی اختلاف معناداری باهم دارند و نتایج با آزمون دارونما نیز تأیید شد.

- برای اکوادور نتایج برآورد برای دوران ریاست جمهوری رافائل کورآ، خلاف انتظار بود (رشد اقتصادی واقعی و شبیه‌سازی شده شکاف معناداری با هم نداشتند) و این نتیجه (خلاف فرضیه پژوهش) با آزمون دارونما تأیید شد.

- برای تحلیل پدیده اقتصاد عصاگون پولی‌یستی، در سه کشور فوق از داده‌های ترکیبی استفاده شد و از نیمه دوم حکمرانی پولی‌یست‌ها متغیر مجازی در نظر گرفته شد. نتایج نشان داد که ضریب متغیرهای مجازی بر شیب و عرض از مبدأ علامتی مطابق با انتظار (منفی) دارند.

منابع

- آشوری، داریوش. (۱۳۸۶). دانشنامه سیاسی (چاپ چهاردهم). تهران: نشر مروارید.
- بهرامی کمیل، نظام. (۱۴۰۰). *توتالیتاریسم فرهنگی* (چاپ اول). تهران: نشر کویر.
- توکلی، احمد. (۱۳۹۱). *مالیه عمومی* (چاپ شانزدهم). تهران: انتشارات سمت.
- ثمودی، علیرضا. (۱۴۰۰). *پول‌یسم / رویایی* (چاپ اول). تهران: مؤسسه فرهنگی مطالعات و تحقیقات فرهنگی.

سرزعی، علی. (۱۳۹۶). *پوپولیسم/ایرانی* (چاپ دوم). تهران: نشر کرگدن.

سوری، علی. (۱۴۰۰). *اقتصادسنجی* (چاپ اول). تهران: نشر نور علم.

----- (۱۳۸۴). *آمار، احتمال و استنتاج آماری* (چاپ اول). تهران: نشر نور علم.

عادل، عبدالحمید، غفاری، هادی، و شایگانی، بیتا. (۱۴۰۱). اثر تحریم‌های اقتصادی بر صادرات ایران با استفاده از روش کنترل ساختگی. *فصلنامه مطالعات اقتصادی کاربردی ایران*، ۱۱ (۴۱)، ۹۷-۱۲۷.

کاویانی، زهرا. (۱۳۹۶). *مقدمه‌ای بر اقتصاد کلان پوپولیسم*. تهران: مرکز پژوهش‌های مجلس.

موسوی جهرمی، یگانه، رضوی، محمد رضا، خدادکاشی، فرهاد، و ایزدی، سیدحسین. (۱۳۹۶). بررسی مشوق‌های توسعه‌ای منطقه‌ای با رویکرد DID. *پژوهش‌های رشد و توسعه اقتصادی*، ۲۸ (۳)، ۳۳-۵۰.

میرفندرسکی، محمد میثم، شریفی، علیمراد، رنانی، محسن، و معینی، شهرام. (۱۴۰۲). تدوین شاخص پوپولیسم نفتی. *فصلنامه مدل‌سازی اقتصادیسنجی*، ۳۰ (۲)، ۹-۳۴.

Abadie, A., Diamond, A., Hainmueller, J., & Diamond, A. (2010). Synthetic Control Method for Comparative Case Studies. *Journal of the American Statistical Association*, 105, 493-505.

Abadie, A., & Gaddeazabal, J. (2003). The Economic Costs of Conflict. *The American Economic Review*, 93(1), 1-12.

Acemoglu, D., Egorov, G., & Sonin, K. (2001). A Political Theory of Populism. *Working Paper*, 17306, Retrieved from www.nber.org

Alizadeh, P. (2014). *Iran and the Global Economy*. London: Routledge.

Ball, C., Freytag, A., & Kautz, M. (2019). Populism-what Next? A First Look at Populist Walking-Stick Economies. *CESifo Working Paper*, 7914.

Bittencourt, M. (2009). Polarization, Populism and Hyperinflation. University of Pretoria. *Working Paper Series*, 23278, Retrieved from www.nber.org

Bresser-Pereira, L. C. (1993). *Economic Reforms and Economic Growth*. Cambridge: Cambridge University Press.

Pereira, L. B., & Dall'Acqua, F. (1991). Economic Populism versus Keynes: Reinterpreting Budget Deficit in Latin America. *Journal of Post Keynesian Economics*, 14(1), 29-38.

Cortés, R. O. (2010). The Danger of Populism. Macroeconomic Populism in Latin America, Is Colombia the Exception? *Prolegómenos Derechos Y Valores*, 13(26), 99-122.

Dornbusch, R., & Edwards, S. (1990). Macroeconomic Populism. *Journal of Development Economics*, 32(2), 247-277.

Edwards, S., & Dornbusch, R. (1991). Macroeconomic Populism in Latin America. *National Bureau of Economic Research*, Retrieved from <https://www.nber.org/system/files/chapters/c8295/c8295.pdf>

Edwards, S. (2019). On Latin American Populism, and its Echoes around the World. *Journal of Economic Perspectives*, 33(4), 76-99.

Farzanegan, M. R. (2009). Macroeconomic of Populism in Iran. *MPRA Paper*, 15546.

Funke, M., Schularick, M., & Trebesch, C. (2023). Populist Leaders and the Economy. *American Economic Review*, 113(12), 3249-3288.

Frisell, L. (2004). Populism. *NBER Working Paper*, 166.

Grier, K., & Maynard, N. (2016). The Economic Consequence of Hugo Chavez: A Synthetic Control Analysis. *Journal of Economic Behavior and Organization*, 125, 1-21.

Gunning, P. (2006). Understanding Democracy: An Introduction to Public Choice. *Nomad Press*, 130, 249-250.

Guiso, L., Herrera, H., Morelli, M., & Sonno, T. (2017). Demand and Supply of Populism. Retrieved from www.NBER.com

Harris, R., & Sollis, R. (2003). *Applied Time Series Modelling and Forecasting*. New York: Wiley.

Hawkins, K. A., Aguilar, R., Silva, B. C., Jenne, E. K., Kocijan, B., & Kaltwasser, C. R. (2019). Measuring Populist Discourse: The Global Populism Database. *EPSA Annual Conference*, Retrieved from <https://populism.byu.edu/0000017d-bf5d-d270-a1fd-ff5fcf750001/global-populism-database-paper-pdf>

Kalteasser, C. (2019). Populism and the Economy. Retrieved from <https://library.fes.de/pdf-files/iez/15244.pdf>

Karl, T. (1997). *The Paradox of Plenty*. California: University of California Press.

Krueger, A. O. (1974). The Political Economy of Rent-seeking. *American Economic Review*, 64, 291-303.

Matsen, E., Natvik, G. J., & Torvik, R. (2016). Petro Populism. *Journal of Development Economics*, 118, 1-12.

McClelland, R., & Mucciolo, L. (2017). What is the Synthetic Control Method? *LEQS Paper*, 112, 1-44.

Moeeni, S., Sharifi, A., Mozafari Shamsi, H., & Mohammadi, V. (2021). The Impact of Iran oil Sanctions on the Exchange Rates. *Iranian Economic Review*, 25(3), 397-417.

Mudde, C., & Kaltwasser, C. (2017). *Populism*. New York: Oxford University Press.

Muller, J. W. (2016). *What is Populism?* Pennsylvania: University Pennsylvania Press.

Ocampo, E. (2015). Commodity Price Booms and Populist Cycles. Retrieved from www.cema.edu.ar

Pesaran, H. (2015). *Time Series and Panel Data Econometrics*. London: Oxford University Press.

Sachs, J. (1989). Social Conflict and Populist in Latin America. *Working Paper*, 2897.

Seghezza, E., & Pittaluga, G. (2018). Resource Rents and Populism in Resource-dependent Economies. *European Journal of Political Economy*, 54, 83-88.

Taggart, P. (2000). *Populism*. Milton Keynes: Open University Press.

پیوست

جدول ۱. مقادیر آماره p محاسبه شده از طریق آزمون صوری برای ایران

کشور	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶	۲۰۰۵	نتیجه
الجزایر	۰/۳۶	۰/۶۳	۰/۷۲	۱	۰/۹	۰/۷۴	۰/۸۱	۰/۹	۰/۸۱	۰/۵۴	۰/۸۱	H ₁ رد
قطر	۱	۰/۳۶	۰/۸۱	۰/۸۱	۱	۰/۶۳	۰/۶۳	۱	۱	۱	۰/۴۵	H ₁ رد
عراق	۰/۲۷	۰/۵۴	۰/۹	۰/۵۴	۱	۰/۷۲	۰/۷۲	۰/۸۱	۰/۸۴	۰/۸۴	۰/۸۱	H ₁ رد
عربستان	۰/۳	۰/۴۵	۰/۱۸	۰/۶۳	۰/۳۶	۰/۳۶	۰/۳۶	۰/۵۴	۰/۶۳	۰/۶۳	۰/۹	H ₁ رد
کویت	۰/۱۸	۰/۷۲	۰/۲۷	۰/۹	۰/۶۳	۰/۴۵	۰/۲۷	۰/۴۵	۰/۸۱	۰/۹	۰/۴۵	H ₁ رد
نیجریه	۰/۵۴	۰/۳۶	۰/۲۷	۰/۱۸	۰/۶۳	۰/۳۶	۰/۱۸	۰/۲۷	۱	۰/۹	۰/۲۷	H ₁ رد
عمان	۰/۷۲	۰/۱۸	۰/۵۴	۰/۷۲	۱	۱	۰/۷۲	۰/۳۶	۰/۶۳	۰/۵۴	۰/۳۶	H ₁ رد
قزاقستان	۰/۹	۰/۲۷	۰/۱۸	۱	۰/۸۱	۰/۱	۰/۱۸	۰/۴۵	۰/۳۶	۰/۷۲	۰/۳۶	H ₁ رد
آذربایجان	۰/۴۵	۰/۳۶	۰/۷۲	۰/۴۵	۰/۶۳	۰/۴۵	۰/۶۳	۰/۷۲	۱	۱	۰/۲۷	H ₁ رد
گابن	۰/۶۳	۱	۰/۵۴	۱	۱	۰/۵۴	۰/۶۳	۰/۷۲	۰/۷۲	۰/۵۴	۱	H ₁ رد
مکزیک	۰/۸۱	۰/۴۵	۰/۸۱	۰/۴۵	۱	۰/۱۸	۱	۰/۱۸	۱	۱	۰/۶۳	H ₁ رد

منبع: یافته‌های پژوهش.

جدول ۲. مقادیر آماره p محاسبه شده از طریق آزمون صوری روسیه

کشور	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	۲۰۰۶	۲۰۰۵	۲۰۰۴	۲۰۰۳	۲۰۰۲	۲۰۰۱	۲۰۰۰	نتیجه
الجزایر	۰/۶۳	۰/۶۳	۰/۸۱	۰/۵۴	۰/۹	۰/۲۷	۰/۳۶	۰/۷۲	۰/۸۱	۰/۱۸	H ₁ رد
قطر	۰/۵۴	۰/۵۴	۰/۴۵	۱	۰/۵۴	۰/۴۵	۰/۲۷	۰/۸۱	۰/۲۷	۰/۴۵	H ₁ رد
عراق	۱	۰/۶۳	۰/۹	۰/۹۱	۰/۷۲	۰/۱۸	۰/۱	۰/۷۲	۰/۸۱	۰/۱۸	H ₁ رد
عربستان	۰/۹	۱	۱	۱	۰/۹	۰/۶۳	۰/۶۳	۰/۳۶	۰/۴۵	۰/۷۲	H ₁ رد

کویت	۰/۸۱	۰/۸۱	۰/۲۷	۰/۳۶	۰/۴۵	۰/۴۵	۱	۱	۰/۹	۰/۱۸	H ₁ رد
نیجریه	۰/۶۳	۰/۶۳	۰/۸۱	۰/۱۸	۰/۵۴	۰/۱۸	۰/۶۳	۰/۳۶	۱	۰/۳۶	H ₁ رد
عمان	۰/۹	۰/۵۴	۰/۴۵	۰/۱۸	۰/۴۵	۰/۱۸	۰/۴۵	۰/۵۴	۰/۵۴	۰/۱۸	H ₁ رد
قزاقستان	۰/۸۱	۰/۸۱	۰/۹	۰/۵۴	۰/۴۵	۰/۴۵	۰/۲۷	۰/۷۲	۰/۳۶	۰/۳۶	H ₁ رد
آذربایجان	۱	۱	۰/۱۸	۰/۱۸	۰/۹	۰/۹	۰/۶۳	۰/۴۵	۰/۱	۰/۱	H ₁ رد
گابن	۰/۹	۰/۹	۰/۸۱	۱	۱	۰/۷۲	۰/۷۲	۰/۶۳	۰/۹	۰/۹	H ₁ رد
مکزیک	۱	۰/۵۴	۱	۱	۰/۱	۰/۷۲	۰/۲۷	۰/۶۳	۰/۶۳	۰/۶۳	H ₁ رد

کشور	۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	نتیجه
الجزایر	۰/۴۵	۰/۲۷	۰/۴۵	۰/۶۳	۰/۶۳	۰/۶۳	۰/۸۱	۰/۱۸	۰/۲۷	۰/۹	H ₁ رد
قطر	۰/۷۲	۰/۷۲	۰/۱	۰/۲۲	۰/۷۲	۰/۱	۰/۱۸	۰/۶۳	۰/۴۵	۰/۱	H ₁ رد
عراق	۰/۲۷	۰/۹۳	۱	۰/۴۵	۰/۹	۱	۰/۴۵	۰/۹	۱	۱	H ₁ رد
عربستان	۰/۱	۰/۱۸	۱	۰/۱	۰/۸۱	۰/۸۱	۰/۸۱	۰/۴۵	۰/۳۶	۰/۸۱	H ₁ رد
کویت	۱	۱	۰/۱	۱	۰/۹	۰/۹	۰/۱	۰/۸۱	۰/۲۷	۰/۳۶	H ₁ رد
نیجریه	۰/۵۴	۰/۶۳	۱	۰/۱	۰/۷۲	۰/۷۲	۱	۰/۱۸	۰/۷۲	۰/۷۲	H ₁ رد
عمان	۰/۵۴	۰/۱	۰/۸۱	۰/۸۱	۰/۴۵	۰/۴۵	۰/۱	۰/۸۱	۰/۵۴	۰/۳۶	H ₁ رد
قزاقستان	۰/۲۷	۰/۳۸	۰/۱۱	۰/۵	۰/۶۶	۰/۶۶	۰/۱۱	۰/۶۶	۰/۲۲	۰/۱۱	H ₁ رد
آذربایجان	۰/۴۵	۱	۰/۴۵	۱	۰/۵۴	۰/۳۶	۰/۳۶	۰/۵۴	۰/۵۴	۰/۳۶	H ₁ رد
گابن	۱	۰/۵۴	۰/۵۴	۰/۶۳	۰/۶۳	۰/۷۲	۰/۷۲	۰/۸۱	۰/۸۱	۰/۸۱	H ₁ رد
مکزیک	۱	۰/۹	۰/۱۸	۰/۹	۰/۹	۰/۶۳	۰/۶۳	۰/۹	۰/۴۵	۱	H ₁ رد

منبع: یافته‌های پژوهش.

جدول ۳. مقادیر آماره p محاسبه شده برای اکوادور

کشور	۲۰۱۲	۲۰۱۱	۲۰۱۰	۲۰۰۹	۲۰۰۸	۲۰۰۷	نتیجه
اکوادور	۰/۱۸	۰/۵۴	۰/۸۱	۰/۶۳	۰/۳۶	۰/۸۱	رد
۲۰۱۹	۲۰۱۸	۲۰۱۷	۲۰۱۶	۲۰۱۵	۲۰۱۴	۲۰۱۳	نتیجه
۰/۹	۰/۹	۰/۸۱	۰/۳۶	۰/۲۷	۰/۱	۰/۳۶	رد

منبع: یافته‌های پژوهش.